

FM: Inflācija vēl aizvien pārsniedz 20%

Publicēts: 11.10.2022.

[Jaunami](#)

[Tautsaimniecības analīze](#)

[Inflācija](#)

Jaunākie Centrālās statistikas pārvaldes dati apstiprina, ka patēriņa cenu pieauguma temps Latvijā turpina paātrināties. 2022. gada septembrī salīdzinājumā ar augustu patēriņa cenu indekss palielinājās par 1,6%. Šāds cenu kāpums ir straujāks nekā augustā, kad cenas mēneša laikā vidēji palielinājās par 0,4%. Ja neņem vērā šā gada janvāra datus, kad patēriņa cenas mēneša griezumā palika nemainīgas, var secināt, ka cenu līmenis mēneša griezumā nepārtraukti ir audzis jau no 2021. gada janvāra jeb 21 mēnesi pēc kārtas. Neskatoties uz augstu bāzi, arī gada inflācija turpina palielināties. Šā gada septembrī vidējais patēriņa cenu līmenis salīdzinājumā ar pērnā gada septembri bijis par 22,2% augstāks.

Patēriņa cenu kāpums ir visaptverošs un ar dažiem izņēmumiem fiksēts visiem preču un pakalpojumu veidiem. Lielāko devumu patēriņa cenu kāpumā šā gada septembrī nodrošināja ar mājokli saistīto pakalpojumu sadārdzinājums par 84,1%, ko ietekmēja elektroenerģijas, gāzes, siltumenerģijas, cietā kurināmā cenu kāpums. Lai arī šo preču un pakalpojumu svars kopējā mājāsaimniecību patēriņa grozā veido vien 9%, to cenu pārmaiņas izskaidro trešdaļu no septembrī fiksētās inflācijas, tādējādi apliecinot, ka energoresursu cenu kāpumam ir milzīga ietekme uz vidējo inflāciju. Pēc gāzes tarifu pārskatīšanas no 1. jūlija gāzes cena kļuva par 108% augstāka nekā pērnā gada atbilstošajā mēnesī. Elektroenerģija bija par 95,9% dārgāka, bet siltumenerģija salīdzinājumā ar pērnā gada septembri sadārdzinājās par 58,6%. Lielā mērā šo preču un pakalpojumu cenu kāpumu negatīvi ietekmēja augstās gāzes cenas, jo gāze tiek izmantota gan elektroenerģijas, gan siltumenerģijas ražošanā. Būtiski palielinoties malkas un granulū pieprasījumam, strauji pieauga arī cietā kurināmā cena, salīdzinājumā ar pērnā gada septembri palielinoties par 111%.

Svarīgi norādīt, ka augstākminētie dati atspoguļo vidējās patēriņa cenu pārmaiņas tautsaimniecībā. Katra mājāsaimniecība atšķirīgi izjūt inflāciju, ko nosaka patēriņa ieradumi un struktūra, ienākumu līmenis, kā arī citi faktori. Piemēram, atkarībā no izvēlētā elektroenerģijas tarifa (fiksētais vai dinamiskais) un elektroenerģijas tirgotāja gala rēķins un līdz ar to arī cenu kāpums var būt būtiski atšķirīgs no vidējām vērtībām valstī.

No šā gada 1. oktobra stājas spēkā valdības apstiprinātie atbalsta pasākumi energoresursu cenu pieauguma kompensēšanai mājāsaimniecībām, kuras izmanto elektroenerģiju, dabasgāzi, koksnes briketes, koksnes granulās un malku, kā arī centralizētās siltumapgādes pakalpojumus. Šie atbalsta pasākumi noteikti bremzēs šo preču un pakalpojumu cenu kāpumu, bet nekompensēs pilnībā. Svarīgi norādīt, ka atkarībā no šo preču un pakalpojumu patēriņa apjoma pozitīva ietekme var būt atšķirīga. Savukārt attiecībā uz siltumenerģijas tarifiem, tos ietekmēs arī pašvaldības tarifs, jo katrā pašvaldībā siltumenerģijas tarifs ir dažāds.

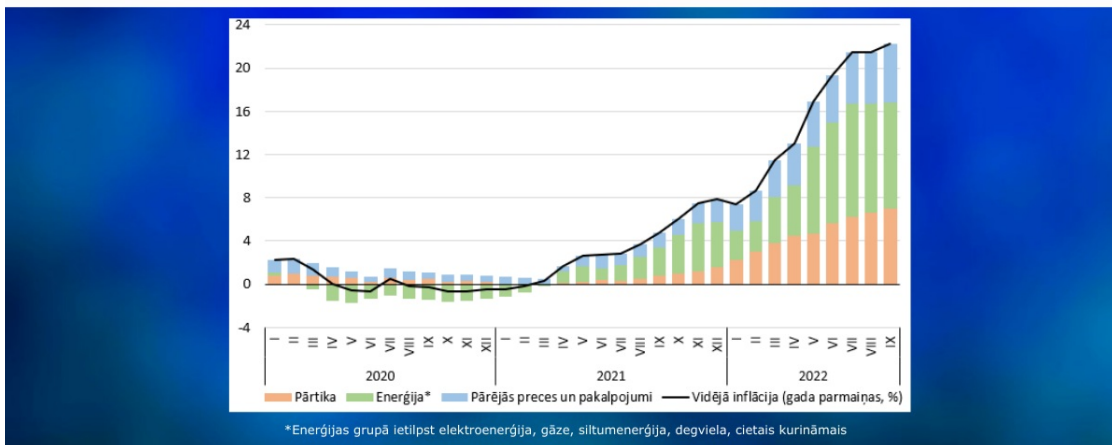
Būtisks devums inflācijā bija arī pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenu kāpumam par 27,5% salīdzinājumā ar pērnā gada atbilstošo mēnesi, tādējādi arī izskaidrojot gandrīz trešdaļu no fiksētās inflācijas. Par spīti tam, ka neapstrādātās pārtikas cena pasaulē samazinās jau sešus mēnešus pēc kārtas, pārtikas cenu pieaugums Latvijā ar katru nākamo mēnesi tikai paātrinās. Kopumā tas, ka neapstrādātās pārtikas cenas pasaulē samazinās, vērtējams pozitīvi, bet augstās apstrādes un loģistikas izmaksas energoresursu cenu kāpuma dēļ, neļauj samazināt pārtikas gala cenu. Visticamāk, ka pārtikas cenu stabilizēšanos Latvijā redzēsim tikai nākamgad.

Nevar nepamanīt, ka pēdējos mēnešos degvielas cena Latvijā samazinās. Kopš šā gada jūnija, kad benzīns un dīzeļdegviela sasniedza vēsturiski augstāko cenu un maksāja vairāk nekā 2 eiro litrā, turpmākajos mēnešos cenas samazinās. Salīdzinot ar augustu, degviela bija par 2,1% lētāka. Tomēr gada griezumā cenu kāpums aizvien ir būtisks – 37,4%.

Degvielas cenu kritumu pēdējos mēnešos labvēlīgi ietekmēja naftas cenu samazinājums. Kopš jūnija Brent markas jēlnaftas cenai bija lejupvērstas tendences un septembra beigās Brent markas jēlnaftas cena samazinājās līdz 85 ASV dolāriem par barelu, tādējādi

atgriezoties pie šā gada janvāra vidus cenu līmeņa. Naftas cenas kritums bija saistīts ar mazāku ekonomisko aktivitāti pēdējos mēnešos, kā arī ar to, ka ASV nodrošināja papildu naftas piegādi tirgū no savām stratēģiskajām naftas rezervēm 1 miljonu barelu dienā apmērā. Vienlaicīgi pagājušajā nedēļā OPEC+ vienojās par naftas ieguves apjomu samazināšanu par 2 miljoniem barelu dienā, sākot no novembra. Šis lēmums paaugstināja naftas cenas, līdz ar to arī benzīna cena pagājušā nedēļā atkal nedaudz pieauga.

Devums gada inflācijā pēc izcelsmes avota (procentpunkti) un vidējās patēriņa cenu pārmaiņas (%)

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-inflacija-vel-aizvien-parsniedz-20>